

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی
و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

**The mediating role of interpersonal cognitive distortions
in the relationship between psychological disturbance
and problematic use of mobile phones among adolescents**

AzamSadat SeyyedBarghi

Graduated from Master's Degree, Family Counseling,
Islamic Azad University, South Tehran Branch.

Email: parisbonjo@gmail.com

اعظم سادات سیدبرقی*

دانش آموخته کارشناسی ارشد، رشته مشاوره خانواده، دانشگاه
آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.

Abstract

Problematic use of mobile phones is one of the most important harms in the lives of teenagers today, which can be said to be caused by many factors. Therefore, the present study was conducted with the aim of determining the mediating role of interpersonal cognitive distortions in the relationship between psychological disturbance and problematic use of mobile phones among teenagers. The current research was descriptive and correlational. The statistical population of the research included all teenage girls in the two cities of Tehran in the second semester of the academic year 2011-2014. 200 people were selected from this community using voluntary sampling method. The data were collected using Hamamchi and Ozturk's Interpersonal Cognitive Distortion Questionnaire (2004), Kessler et al.'s psychological disturbance questionnaire (2002), and Gennaro et al.'s (2007) Harmful Cell Phone Use Scale. and analyzed using structural equation modeling. The results showed that the direct effect of psychological disturbance on the problematic use of mobile phones was positive and significant, the direct effect of interpersonal cognitive distortions on the problematic use of mobile phones was positive and significant, and the direct effect of mental disturbance Cognitive on interpersonal cognitive distortions was positive and significant. Also, the indirect effect of psychological

چکیده

استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه یکی از مهم‌ترین آسیب‌های عصر امروز در زندگی نوجوانان است که می‌توان گفت عوامل بسیاری در بروز آن نقش دارند. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان انجام شد. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، شامل کلیه نوجوانان دختر منطقه دو شهر تهران در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. از این جامعه تعداد ۲۰۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌برداری داوطلبانه انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه تحریف‌های شناختی بین فردی حمام‌چی و اوزتورک (۲۰۰۴)، پرسشنامه آشفتگی روان‌شناختی کسسر و دیگران (۲۰۰۲)، و مقیاس استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه جنارو و دیگران (۲۰۰۷) گردآوری شد و با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد اثر مستقیم آشفتگی روان‌شناختی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه، مثبت و معنادار، اثر مستقیم تحریف‌های شناختی بین فردی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه، مثبت و معنادار، و اثر مستقیم آشفتگی روان‌شناختی بر تحریف‌های شناختی بین فردی، مثبت و معنادار بود. همچنین، اثر غیرمستقیم آشفتگی روان‌شناختی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه از طریق متغیر واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی، معنادار بود.

disturbance on the problematic use of mobile phones through the mediating variable of interpersonal cognitive distortions was significant.

Keywords: Interpersonal cognitive distortions, psychological disturbance, problematic use of mobile phones.

واژه‌های کلیدی: تحریف‌های شناختی بین‌فردی، آشفتگی روانشناختی، استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه.

نوع مقاله : پژوهشی	دریافت : فروردین ۱۴۰۱	پذیرش: خرداد ۱۴۰۲
--------------------	-----------------------	-------------------

مقدمه

تلفن همراه هوشمند در کنار فوایدی مانند سرگرمی، برقراری روابط اجتماعی، و سرعت بالای دسترسی به اطلاعات، مضراتی نیز دارد که می‌تواند برای افراد و به ویژه نوجوانان آسیب‌زا باشد (الهای^۱، یانگ^۲، فانگ^۳، بای^۴ و هال^۵، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش چان^۶ (۲۰۱۸) نشان داد هر چقدر فناوری‌های ارتباطی مانند تلفن همراه توسعه بیشتری پیدا می‌کند؛ احتمال بروز آسیب نیز بیشتر می‌شود. این آسیب‌پذیری در قشر نوجوان، به دلیل قرارگیری در سن رشد بیشتر از سایر افراد می‌تواند باشد (چان، ۲۰۱۸).

بروز اختلالات روانشناختی در نوجوانان باعث فاصله گرفتن از اجتماع و گرایش بیشتر آنان به استفاده اعتیادآور از ابزارهای مجازی، مانند تلفن همراه، اینترنت و اپلیکیشن‌های مربوط به آن است. در این میان تلفن همراه به دلیل دارا بودن ویژگی همراهی فرد در هر زمان و هر مکان به عنوان وسیله برقراری ارتباط موثر در عصر حاضر شناخته می‌شود (کیم^۷، ژانگ^۸، لی^۹، لی^{۱۰} و کیم^{۱۱}، ۲۰۱۸). تلفن همراه با وجود امکانات جالبی نظیر پیام کوتاه، امکان ضبط مکالمات، دوربین عکاسی و فیلم برداری، امکان انتقال اطلاعات و فایل‌های موسیقی، عکس و فیلم در هر زمان و مکان ابزاری فراتر از یک وسیله ارتباطی میان فردی است. این موارد سبب گرایش نوجوانان به آن جهت ارضای حس کنجکاوی و همچنین برطرف کردن تمایلات سرکوب شده می‌شود (لیو^{۱۲} و دیگران، ۲۰۱۹).

یکی از عواملی که می‌تواند به بروز معضل استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان منجر شود آشفتگی‌های روانشناختی آنان است (لیو و دیگران، ۲۰۱۹). آشفتگی روانشناختی یک حالت ذهنی ناخوشایند با نشانه‌هایی از قبیل استرس، خلق پایین، اضطراب و افسردگی است که منجر به پایین آمدن سلامت روان شده و بر سطح کارکرد افراد تأثیر می‌گذارد (وانگ^{۱۳}، منگ^{۱۴}، لام^{۱۵} و پونس^{۱۶}، ۲۰۱۹). آشفتگی روانشناختی یک اصطلاح کلی است که با تجربه حالات هیجانی یا شناختی آزاردهنده در

¹ Elhai, J. D.

² Yang, H.

³ Fang, J.

⁴ Bai, X.

⁵ Hall, B. J.

⁶ Chun J.

⁷ Kim, Y. J.

⁸ Jang, H. M.

⁹ Lee, Y.

¹⁰ Lee, D.

¹¹ Kim, D. J.

¹² Liu, R. D.

¹³ Wang, P.

¹⁴ Meng, Y. Y.

¹⁵ Lam, V.

¹⁶ Ponce, N.

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

ارتباط بوده و با دامنه گسترده‌ای از آسیب‌های روانی ارتباط دارد. فرایندهای شناختی منفی و معیوب در شکل‌گیری و حفظ آشفتگی روانشناختی دخیل تلقی شده‌اند (هالیدیچ دیویس^{۱۷} و دیگران، ۲۰۱۵).

مطالعات حاکی از آن است که آشفتگی روانشناختی زمانی کاهش می‌یابد که رویداد استرس آور با کاستی همراه شود (رانی^{۱۸} و دیگران، ۲۰۱۸). به عبارت دیگر زمانی که فرد، بصورت کارآمد با چنین رویدادهایی کنار بیاید این مسئله رخ خواهد داد. در همین راستا یکی از جدیدترین بررسی‌های انجام شده توسط لیو و دیگران (۲۰۱۹) نشان داده است که میزان آشفتگی روانشناختی در نوجوانان تأثیر بسزایی را در عملکرد اجتماعی آنان برجای می‌گذارد.

یکی از دیگر از علل استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه که ممکن است منشاء آن از آشفتگی‌های روانشناختی فرد نیز باشد؛ تفکرات غیر منطقی و تحریف‌هایی است که در ذهن نوجوانان شکل گرفته و سبب دوری آنان از جامعه و اطرافیان خود و رجوع به فضای مجازی و تلفن همراه می‌شود (سایروس^{۱۹} و اونز^{۲۰}، ۲۰۲۱). تحریف‌های شناختی، از باورهای غیر منطقی که به طور اتوماتیک وار به ذهن انسان خطور می‌کنند، ایجاد می‌گردد (کی‌یرنان، اثرنان، کی‌یرنان و زئوس، ۲۰۱۷). یافته‌های ژانگ^{۲۱} و دیگران (۲۰۲۰) نشان داد بین تحریف‌های شناختی بین فردی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه رابطه معنادار وجود دارد.

آشفتگی‌های روانشناختی، باعث بروز تنش‌هایی آسیب‌زا در زندگی شخصی افراد می‌گردد که در این میان از پدیده تحریف‌های شناختی بین فردی به عنوان عامل تشدید کننده آن می‌توان نام برد. تحریف‌های شناختی بین فردی از نگرش‌های افراطی و نادرست در ارتباط با دیگران نشأت می‌گیرد که مورد بازبینی قرار نمی‌گیرد (کیم و دیگران، ۲۰۱۸).

در این زمینه، نوعی الگو، تحت عنوان نظریه جبرانی مطرح می‌شود که در آن از هیجانات منفی به عنوان عاملی محرک برای مفهوم سازی استفاده می‌شود و بیان می‌کند که استفاده کنندگان از وسایل ارتباطی از قبیل شبکه‌های اجتماعی، تلفن همراه و اینترنت به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای اجتنابی در برخورد با احساسات منفی مانند تحریف‌های شناختی بین فردی، از این ابزارها استفاده می‌کنند (کاردفالت-وینتر^{۲۲}، ریس^{۲۳} و لیوینگستون^{۲۴}، ۲۰۲۰). با توجه به توضیحات مذکور می‌توان فرض نمود که تحریف‌های شناختی بین فردی ممکن است رابطه بین آشفتگی روانشناختی و استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه را میانجی-گری کند. در واقع تحریف شناختی بین فردی می‌تواند به عنوان عاملی مطرح شود که از آشفتگی‌های روانشناختی تأثیر می‌پذیرد و بر روی استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه تأثیر می‌گذارد.

یافته‌های مطالعات قبلی از این فرضیه حمایت می‌کنند. به عنوان مثال، نتایج پژوهش وایلد^{۲۵} و دوزویس^{۲۶} (۲۰۱۹) از تأثیرگذاری آشفتگی روانشناختی بر تحریف‌های شناختی بین فردی و نتایج پژوهش کورو^{۲۷} و دیگران (۲۰۱۸) از تأثیرگذاری تحریف‌های شناختی بین فردی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان حکایت داشتند.

پژوهش حاضر جهت کاهش مشکلات ناشی از تلفن همراه، به منظور جلوگیری از آسیب‌های بیشتر در نوجوانان اجرا شده است. بنابراین ضروری است به مطالعه پیامدهای ناشی از معضلات ناشی از استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان و شناسایی علل بروز آن اقدام شود.

¹⁷ Holditch-Davis, D.

¹⁸ Ranney, M. L.

¹⁹ Sirois, F. M.

²⁰ Owens, J.

²¹ Zhang, J.

²² Kardefelt-Winther, D.

²³ Rees, G.

²⁴ Livingstone, S.

²⁵ Wilde, J. L.

²⁶ Dozois, D. J.

²⁷ Kuru, E.

با توجه به پژوهش های گسترده ای که انجام شد، همگی موید این مطلب بودند که این متغیرها برای اولین مرتبه مورد بحث و پژوهش قرار گرفته شده است.

لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که آیا تحریف های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روانشناختی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه در نوجوانان، نقش واسطه ای دارد؟

پیشینه پژوهش

نتایج حاصل از پژوهش لیان^{۲۸} و دیگران (۲۰۲۱) نشان داد بین آشفتگی روانشناختی و استفاده آسیب زا از تلفن همراه در نوجوانان رابطه معنادار وجود دارد. وی در پژوهش خود نشان داد که آشفتگی روانشناختی، به صورت مستقیم و همچنین به طور غیرمستقیم از طریق متغیر میانجی نشخوار فکری، می تواند استفاده مشکل زا از تلفن همراه را در نوجوانان پیش بینی کند (لیان و دیگران، ۲۰۲۱).

ژای^{۲۹} (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی نقش آشفتگی روانشناختی در استفاده مشکل زا از تلفن همراه در نوجوانان پرداخت. یافته های پژوهش وی حاکی از این بود که آشفتگی روانشناختی باعث بروز استفاده مشکل زا از تلفن همراه در نوجوانان می گردد. یافته های حاصل از پژوهش زارعی (۱۳۹۹) نیز نشان داد افسردگی، بی حوصلگی و ترس دور بودن از اطلاعات و در حاشیه ماندن از رخدادهای اجتماعی از عوامل مهم اثرگذار بر استفاده مشکل زا از تلفن همراه در بین نوجوانان است.

نتایج یافته های آزوکی^{۳۰} (۲۰۰۸) در ارتباط با پیام کوتاه تلفن همراه نشان داد افرادی که به صورت افراط گونه و اعتیادی از پیام کوتاه تلفن همراه استفاده می کنند سطوح بالایی از تکانشگری و احساس تنهایی و اضطراب اجتماعی را دارند. احساس تنهایی هم دلیل و هم نتیجه استفاده مفرط از تلفن همراه است. فردی که در یک اجتماع حقیقی احساس تنهایی می کند که در آن گروه مورد پذیرش نیست به گروه های مجازی روی می آورد که امکان پذیرش در آن راحت تر است، زمانی که در این گروه های مجازی عضو شد بیش از پیش از اجتماعات حقیقی کنار گذاشته می شود و همین امر باعث احساس تنهایی می شود (شیرانی، ۲۰۱۷).

لیان^{۳۱} و دیگران (۲۰۲۱) در پژوهش خود به مطالعه رابطه بین آشفتگی روانشناختی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه در نوجوانان چینی پرداختند. یافته ها حاکی از این بود که بین آشفتگی روانشناختی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه در نوجوانان رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد.

سایروس و اونز (۲۰۲۱) در پژوهش خود به مطالعه ارتباط بین آشفتگی های روانشناختی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه در دانشجویان پرداختند. نتایج نشان داد بین آشفتگی روانشناختی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه در دانشجویان، رابطه معنادار و مستقیم، با شدت متوسط وجود دارد.

کیو^{۳۲} و دیگران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی عوامل موثر بر آشفتگی روانشناختی افراد بزرگسال در چین در دوران پاندمی کرونا پرداختند. یافته ها نشان داد یکی از مهمترین عوامل موثر بر آشفتگی روانشناختی در دوران کرونا، استفاده مشکل زا از تلفن همراه است. افراد با مشاهده پیام ها و اخبار ناخوشایند و گاهی اغراق آمیز^{۳۳} مربوط به کرونا در تلفن همراه، به آشفتگی روانشناختی خود دامن می زدند.

²⁸ Lian, S. L.

²⁹ Xie, H.

³⁰ Azuki

³¹ Lian, S. L.

³² Qiu, J.

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

یگنگی وقیهی^{۳۴} (۲۰۲۱) در پژوهش خود به بررسی نقش تحریف‌های شناختی بین‌فردی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در دانش‌آموزان پرداختند. یافته‌ها نشان داد تحریف‌های شناختی بین فردی باعث استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در دانش‌آموزان می‌گردد.

کروک و دیگران (۲۰۱۸) در پژوهش خود به مطالعه انواع و عوامل موثر بر تحریف‌های شناختی بین فردی و ارتباط با آن با استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان پرداختند. نتایج نشان داد اضطراب اجتماعی یکی از مهمترین عوامل موثر بر تحریف‌های شناختی بین فردی است. نتایج همچنان نشان داد که تحریف‌های شناختی بین فردی سبب بروز استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان می‌گردد.

لی^{۳۵} و دیگران (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای به بررسی نقش تحریف‌های شناختی بین فردی در اعتیاد به استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه پرداختند. یافته‌ها نشان داد تحریف‌های شناختی بین فردی باعث اعتیاد به استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه می‌گردد.

روش^{۳۶}

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر، نوجوانان دختر منطقه دو شهر تهران در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. نمونه‌گیری به روش داوطلبانه انجام شد. حجم نمونه بر اساس فرمول کلاین ۲/۵ تا ۵ برابر تعداد ماده‌های ابزارها انتخاب شده و حداقل تعداد نمونه‌ها نیز باید برابر ۲۰۰ باشد. بر اساس پژوهش حاضر، ۱۹ ماده مربوط به مقیاس تحریف شناختی بین فردی، ۱۰ ماده مربوط به پرسشنامه آشفتگی روانشناختی و ۲۳ ماده مربوط به مقیاس استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه است که مجموعاً ۵۲ ماده می‌شود. بر این اساس تعداد حداقل افراد نمونه (با ضرب نمودن ۵۲ در ۲/۵)، ۱۳۰ نفر و تعداد حداکثر افراد نمونه (با ضرب نمودن ۵۲ در ۵)، ۲۶۰ نفر می‌شود. در این پژوهش، حجم نمونه ۲۰۰ نفر از نوجوانان دختر منطقه دو شهر تهران در نظر گرفته شده است.

ملاک‌های ورود شامل (۱) جنسیت دختر (۲) دامنه سنی بین ۱۳ تا ۱۶ سال (۳) سکونت در منطقه دو شهر تهران (۴) عدم ابتلا به بیماری‌های روانشناختی خاص (بنابر خودگزارشی نوجوانان) بود. ملاک‌های خروج نیز شامل عدم رضایت جهت شرکت در پژوهش و ناقص پاسخ دادن به سوالات پرسشنامه‌ها بود.

مقیاس تحریف‌های شناختی بین فردی (ICDS) توسط حمام چی و اوزتورک در سال ۲۰۰۴ طراحی شد. این مقیاس ۱۹ سؤال دارد و شامل سه خرده مقیاس طرد در روابط بین فردی (سؤال ۱ تا ۸)، انتظارات غیر واقع بینانه در روابط (سؤال ۹ تا ۱۶) و سوء ادراک در روابط بین فردی (سؤال ۱۷ تا ۱۹) می‌شود. نمرات به صورت پنج گزینه‌ای لیکرت بوده که برای قویا موافقم نمره ۵، موافقم نمره ۴، نظری ندارم نمره ۳، مخالفم نمره ۲، و برای شدیداً مخالفم نمره ۱ در نظر گرفته شده است. برای به دست آوردن نمره کل این مقیاس می‌بایست نمرات تمامی خرده مقیاس‌ها جمع شود. بالاترین نمره‌ای که فرد در این پرسشنامه به دست خواهد آورد ۹۵ و پایین‌ترین نمره ۱۹ خواهد بود. هر چقدر نمره فرد نزدیک به ۹۵ باشد میزان تحریف بالایی دارد و هر چقدر نمره وی به ۱۹ نزدیک باشد نشانگر آن است که میزان تحریف شناختی در فرد پایین است. در پژوهش انجام شده توسط حمامچی و اوزتورک (۲۰۰۴) پایایی این مقیاس از طریق همسانی درونی توسط آلفای کرونباخ و همچنین از طریق آزمون مجدد پس از دو هفته برای کل مقیاس به ترتیب ۰.۶۷ و ۰.۷۴ و برای خرده مقیاس‌های طرد در روابط بین فردی ۰.۷۳ و ۰.۷۰، انتظارات غیر واقع بینانه در روابط ۰.۶۶ و ۰.۷۶ و سوء ادراک در روابط بین فردی ۰.۴۳ و ۰.۷۴ به دست آمده است (حمام چی و اوزتورک، ۲۰۰۴). روایی این مقیاس از طریق همبستگی با مقیاس باورهای غیر منطقی، مقیاس افکار

³⁴ Yeganegi, M., & Ghehi, I.

³⁵ Li, T.

³⁶ method

خودکار و مقیاس گرایش به تعارض در روابط بین فردی به ترتیب ۰.۴۵، ۰.۵۳ و ۰.۵۳ به دست آمده که همگی معنادار بوده‌اند (حمام چی و اوزتورک، ۲۰۰۴). در ایران و در پژوهش اندرز و دیگران، (۱۹۹۳) این پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. روایی سازه مقیاس وجود سه عامل طرد در روابط بین فردی، انتظارات غیر واقع بینانه در روابط و سوء ادراک در روابط بین فردی را مورد تأیید قرار داد. همچنین روایی همزمان نشان داد بین این مقیاس و مقیاس سبک های دفاعی اندرز و دیگران، (۱۹۹۳) همبستگی معنی داری وجود داشت. پایایی این مقیاس از طریق آلفای کرونباخ و دو نیمه سازی محاسبه گردید. آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس انتظارات طرد در روابط بین فردی ۰.۷۹، انتظارات غیرواقع بینانه در روابط ۰.۸۲ و سوء ادراک در روابط بین فردی ۰.۸۱ به دست آمد. پایایی از طریق دو نیمه سازی نیز به ترتیب فوق برابر با ۰.۷۹، ۰.۷۶ و ۰.۷۰ به دست آمد. در پژوهش حاضر، پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۵ برآورد گردید که مقداری مطلوب می باشد.

پرسشنامه آشفتگی روانشناختی شامل ۱۰ گویه است که توسط کسلر و دیگران در سال ۲۰۰۲ با هدف بررسی و ارزیابی میزان آشفتگی روانشناختی در افراد طراحی شده است. این پرسشنامه شامل سه مولفه حضور آموزشی، حضور اجتماعی و حضور شناختی می باشد. جهت نمره گذاری پرسشنامه، بایستی جواب هر سوال به صورت طیف لیکرت پنج درجه ای از ۰ هیچوقت تا ۴ همیشه در نظر گرفته شود. برای بدست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه امتیاز همه سوالات پرسشنامه با هم جمع می شود. این عدد دامنه ای از ۰ تا ۴۰ خواهد داشت و بدیهی است که هر چه این امتیاز بالاتر باشد، بیانگر میزان آشفتگی شناختی بالاتر فرد خواهد بود و برعکس.

پ) اعتبار و روایی: در پژوهشی که توسط کسلر و دیگران (۲۰۰۲) انجام شد پایایی کل این پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰.۷۹ به دست آمده است. روایی نیز از طریق همبستگی، مناسب ارزیابی شد. همچنین روایی این پرسشنامه، به روش روایی صوری از طریق نظریاتی از متخصصان در مورد میزان هماهنگی و تناسب محتوای ابزار اندازه گیری و هدف پژوهش، استفاده شد که در نهایت مورد تأیید قرار گرفت. همچنین روایی و پایایی این پرسشنامه توسط هرمزی نژاد (۱۳۸۰) مناسب ارزیابی شد. در پژوهش حاضر، پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۹ برآورد گردید که مقداری مطلوب می باشد.

مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه ۳۷ یک پرسشنامه ۲۳ سوالی است که به منظور سنجش استفاده آسیب زا از تلفن همراه توسط جنارو و دیگران در سال ۲۰۰۷ تهیه شده است. این مقیاس بر اساس ده شاخص روانشناختی از DSM تهیه شده است. مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه (COS) هیچ خرده مقیاسی ندارد و در یک طیف لیکرت شش گزینه ای از هرگز تا همیشه نمره گذاری می شود. نمره گذاری مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه (COS) همانگونه که اشاره شد این پرسشنامه دارای ۲۳ سوال است اما نسخه فارسی آن ۲۱ سوال دارد. هر سوال از ۱ تا ۶ هرگز تا همیشه نمره گذاری می شود و جمع نمرات ۲۱ پرسش نمره کلی آزمودنی را نشان می دهد. هر چه نمره فرد بالاتر باشد نشان دهنده استفاده مفرط او از تلفن همراه است. و در یک طیف لیکرت شش گزینه ای از هرگز تا همیشه نمره گذاری می شود. نمره گذاری مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه (COS) همانگونه که اشاره شد این پرسشنامه دارای ۲۳ سوال است اما نسخه فارسی آن ۲۱ سوال دارد. هر سوال از ۱ تا ۶ هرگز تا همیشه نمره گذاری می شود و جمع نمرات ۲۱ پرسش نمره کلی آزمودنی را نشان می دهد. هر چه نمره فرد بالاتر باشد نشان دهنده استفاده مفرط او از تلفن همراه است. در پژوهش جنارو و دیگران (۲۰۰۷)، پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰.۷۹ و روایی نیز بر اساس دیدگاه صاحب نظران، مطلوب ارزیابی شد. در پژوهش گل محمدیان و دیگران (۱۳۹۰) که به منظور بررسی روایی و پایایی این پرسشنامه انجام شده است ۲۱ ماده آن دارای روایی مناسبی تشخیص داده شده اند و اعتبار آزمون به روش آلفای کرونباخ ۰.۹۰۳ محاسبه شد. محاسبه پایایی بازآزمایی مقیاس ۰.۷۱۴ محاسبه شد که در سطح ۰.۰۰۱ معنی دار

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

بود. در کل یافته‌های این پژوهش نشان داد که این مقیاس ابزاری معتبر برای انجام تحقیقات میدانی است. در پژوهش حاضر، پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۶ برآورد گردید که مقداری مطلوب می باشد. در پژوهش حاضر از روش‌های آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد و روش‌های استنباطی شامل ضریب همبستگی و مدل‌سازی معادلات ساختاری برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از پرسشنامه‌های آشفتگی روان‌شناختی، تحریف‌های شناختی بین فردی و استفاده مشکل‌زا از تلفن در میان ۲۰۰ نفر از نوجوانان دختر منطقه دو شهر تهران در نیمسال دوم سال تحصیلی به صورت آماره‌های گرایش به مرکز (میانگین) و گرایش به پراکندگی (انحراف معیار، کمینه، بیشینه، کجی و کشیدگی) در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. خلاصه یافته‌های توصیفی پرسشنامه‌های آشفتگی روان‌شناختی،

تحریف‌های شناختی بین فردی و استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه (n=۲۰۰)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	کجی	کشیدگی
طرد در روابط بین فردی	۲۱/۷۶	۴/۵۵	۸	۳۳	-۰/۰۰۹	۰/۱۵۴
انتظارات غیر واقع بینانه	۲۲/۳۱	۴/۴۳	۱۱	۳۲	-۰/۲۱۷	-۰/۲۸۱
سوء ادراک در روابط بین فردی	۸/۷۰	۲/۰۳	۳	۱۳	-۰/۳۲۲	۰/۱۰۶
نمره کل تحریف‌های شناختی بین فردی	۵۲/۷۷	۸/۸۱	۲۲	۷۵	-۰/۳۹۲	۰/۵۳۲
آشفتگی روان شناختی	۵/۱۷	۳/۷۳	۰	۱۴	۰/۳۳۰	-۰/۹۶۸
استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۵۱/۲۳	۱۶/۳۶	۲۱	۱۰۷	۰/۵۸۳	۰/۱۷۷

جدول ۱ خلاصه آماره‌های گرایش به مرکز و پراکندگی هریک از متغیرهای اصلی تحقیق را نشان می دهد که در خصوص خرده مقیاس‌های پرسشنامه تحریف‌های شناختی بین فردی، میانگین متغیر طرد در روابط بین فردی ۲۱/۷۶ در بازه ی ۸-۳۳ شده است. میانگین خرده مقیاس انتظارات غیر واقع بینانه ۲۲/۳۱ در بازه ی ۱۱-۳۲، میانگین خرده مقیاس سوء ادراک در روابط بین فردی ۸/۷۰ در بازه ی ۳-۱۳ قرار دارد. نمره میانگین آشفتگی روان شناختی نیز ۵/۱۷ شده است که از بازه متوسط خود کمتر است. همچنین میانگین متغیر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه ۵۱/۲۳ می باشد که از متوسط بازه خود بیشتر می باشد.

کلاین^{۳۸} (۲۰۱۶) برای باور است، به منظور ارزیابی مفروضه نرمال بودن شکل توزیع داده‌ها در پژوهش‌های با حجم نمونه بالاتر از ۱۰۰ از شاخص‌های کجی و کشیدگی استفاده شود. او معتقد است در صورتی که مقادیر کشیدگی در محدوده (۳ ±) و کجی در محدوده (۲ ±) باشد، توزیع داده‌های متغیر نرمال است. بنابراین، ارزیابی شاخص‌های کشیدگی و چولگی در جدول ۱ نشان می‌دهد که توزیع داده‌های تک‌متغیری در پژوهش حاضر نرمال است و هیچ یک از متغیرهای پژوهش انحراف جدی از توزیع بهنجار ندارند؛ زیرا که شاخص‌های مربوط به کجی توزیع نمره‌ها در دامنه (۲ ±) و کشیدگی در دامنه (۳ ±) قرار دارد و هیچ کدام از متغیرهای پژوهش از این دامنه‌ها تخطی نکرده است، بنابراین می‌توان توزیع داده‌ها را بهنجار و نرمال فرض کرد.

بررسی مفروضه‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری

قبل از مدل‌سازی معادلات ساختاری در تحقیق حاضر مفروضه‌های آن باید مورد بررسی و تحلیل قرار گیرند، چند مفروضه اصلی معادلات ساختاری شامل نرمال بودن متغیرها و بررسی هم خطی چندگانه میان متغیرهای مستقل ابتدا در این بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد. جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق به لحاظ توصیفی از آماره‌های کشیدگی و چولگی در جدول ۴-۱ استفاده شد که نتایج آن نشان داد که میزان آماره چولگی آن در بازه ی (۲، -۲) و میزان کشیدگی آن نیز برای تمامی متغیرهای تحقیق در بازه (۳، -۳) قرار داشتند در نتیجه به لحاظ توصیفی این متغیرها نرمال هستند اما از نظر استنباطی نیز جهت بررسی نرمال بودن در این بخش از آزمون آماری کلموگروف- اسمیرنوف استفاده شده است که نتایج آن به قرار زیر است.

جدول ۲: بررسی نرمال بودن متغیرهای اصلی پژوهش

متغیر	Z کولموگروف	سطح معنی‌داری (P)	نتیجه‌گیری
نمره کل تحریف‌های شناختی بین‌فردی	۰/۱۷۰	۰/۱۱۸	نرمال است
آشفستگی روان‌شناختی	۰/۱۲۰	۰/۰۹۹	نرمال است
استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۰/۰۹۰	۰/۱۰۳	نرمال است

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که میزان معناداری تمامی متغیرهای اصلی تحقیق حاضر در آزمون کلموگروف- اسمیرنوف بالاتر از سطح معناداری ۰/۰۵ می‌باشند در نتیجه می‌توان بیان کرد که تمامی متغیرها از توزیع نرمالی پیروی می‌کنند ($P > 0.05$). از دیگر مفروضه‌های مهم قبل از انجام مدل‌سازی معادلات ساختاری بررسی همخطی چندگانه میان متغیرهای مستقل تحقیق می‌باشد که برای انجام این کار باید از دو آماره تحمل^{۳۹} و عامل تورم واریانس^{۴۰} استفاده نمود. هم خطی چندگانه زمانی اتفاق می‌افتد که متغیرهای مستقل چیز یکسانی را اندازه بگیرند. زمانی که دو یا چند متغیر مستقل همبستگی بالایی داشته باشند امکان وجود همخطی چندگانه زیاد است که می‌تواند تفسیر نتایج رگرسیون چندگانه را تحریف کند.

جدول ۳: مقادیر VIF و Tolerance برای بررسی عدم هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین

متغیر	VIF	Tolerance
نمره کل تحریف‌های شناختی بین فردی	۱/۲۴۵	۰/۸۰۳
آشفستگی روان‌شناختی	۱/۲۱۵	۰/۸۲۳
استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	متغیر درون‌زاد	متغیر درون‌زاد

نتایج به دست آمده از جدول ۳ نشان می‌دهد که میزان آماره تحمل برای دو متغیر پیش‌بین ۰/۸۰۳ و ۰/۸۲۳ شده است که از میزان ۰/۱ بیشتر است همچنین میزان عامل تورم واریانس دو متغیر نیز ۱/۲۴۵ و ۱/۲۱۵ محاسبه شده است که از میزان ۱۰ کمتر است در نتیجه می‌توان بیان کرد که عدم همخطی میان متغیرهای مستقل تحقیق تایید می‌شود.

در انجام مدل‌سازی معادلات ساختاری، باید از این مساله اطمینان حاصل شود که می‌توان داده‌های موجود را برای تحلیل مورد استفاده قرار دارد. با استفاده از آزمون بارتلت می‌توان از کفایت نمونه‌گیری اطمینان حاصل نمود. این شاخص در دامنه صفر تا

³⁹ Tolerance

⁴⁰ Vif

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

یک قرار دارد. اگر شاخص نزدیک به یک باشد، داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند و در غیر این صورت نتایج مدل‌سازی برای داده‌های مورد نظر چندان مناسب نمی‌باشند. در این تحقیق نیز از آزمون KMO جهت بررسی این موضوع استفاده شده است که میزان آن ۰/۸۷ محاسبه شده است که از میزان ۰/۷ بیشتر است در نتیجه حجم نمونه‌ی ۲۰۰ نفر در این تحقیق کفایت می‌کند.

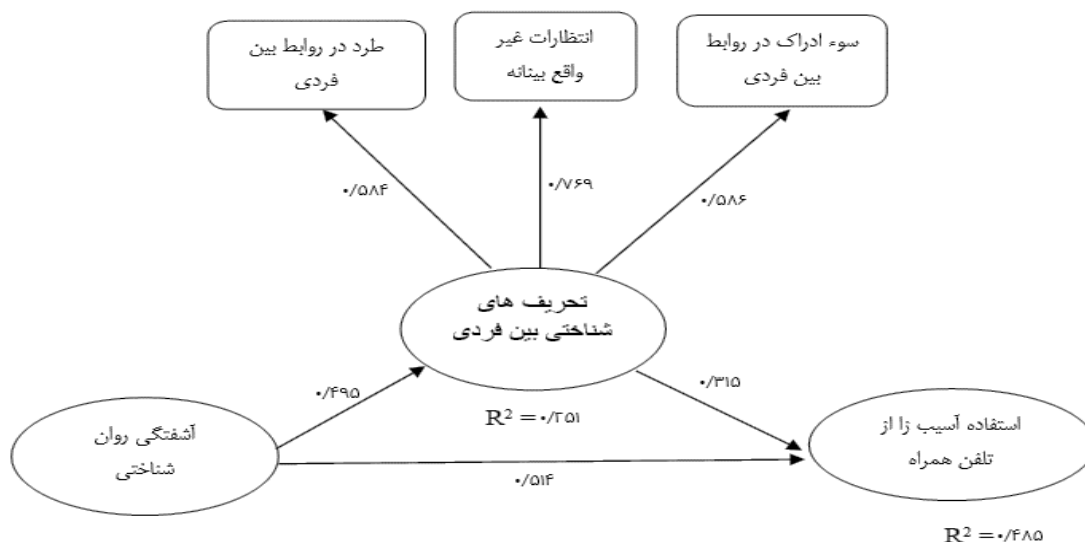
به منظور بررسی همبستگی و رابطه میان متغیرهای مستقل تحریف‌های شناختی بین فردی و آشفتگی روان‌شناختی با متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: ضرایب همبستگی میان متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱ طرد در روابط بین فردی	۱					
۲ انتظارات غیر واقع بینانه	***۰/۳۹۰	۱				
۳ سوء ادراک در روابط بین فردی	***۰/۳۴۴	***۰/۶۱۱	۱			
۴ نمره کل تحریف‌های شناختی بین فردی	***۰/۷۹۲	***۰/۸۴۶	***۰/۷۱۶	۱		
۵ آشفتگی روان‌شناختی	***۰/۳۶۸	***۰/۴۲۲	***۰/۱۸۰	***۰/۴۴۴	۱	
۶ استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	***۰/۳۳۸	***۰/۳۸۵	***۰/۲۷۸	***۰/۴۳۳	***۰/۵۰۸	۱

*** در سطح معناداری ۰/۰۱ معنادار است * در سطح معناداری ۰/۰۵ معنادار است

با توجه به جدول ۴ آشفتگی روان‌شناختی ($P = ۰/۰۰۰$ ، $r = ۰/۵۰۸$) رابطه‌ای معنادار و مثبت با استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه دارد. تحریف‌های شناختی بین فردی ($P = ۰/۰۰۰$ ، $r = ۰/۴۳۳$) دارای رابطه‌ای معنادار و مثبت با استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه داشته است و در نهایت آشفتگی روان‌شناختی نیز ($P = ۰/۰۰۰$ ، $r = ۰/۴۴۴$) با تحریف‌های شناختی بین فردی رابطه‌ای معنادار و مثبت دارد. با توجه به این که رابطه و همبستگی معناداری میان متغیرهای مستقل و میانجی با متغیر وابسته وجود دارد، در نتیجه می‌توان از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده نمود. مدل معادلات ساختاری حاضر جهت تعیین نقش میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی در تبیین اثر آشفتگی روان‌شناختی بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه به همراه ضرایب استاندارد مسیره‌ها رسم شده است.

شکل ۱: بررسی ضرایب مسیر تاثیر متغیرهای پژوهش

شکل ۱ نتایج بررسی ضرایب استاندارد تاثیر هریک از متغیرهای آشناختی روان شناختی و تحریف های شناختی بین فردی را بر متغیر وابسته استفاده آسیب زا از تلفن همراه را نشان می دهد. قبل از انجام بررسی ضرایب استاندارد در مدل حاضر، ابتدا به بررسی بارهای عاملی هریک از متغیرهای مکنون پرداخته شده است که نتایج ضرایب بارهای عاملی نشان داد که سوال ۱۰ متغیر آشناختی روان شناختی دارای بار عاملی زیر ۰/۳ بوده است. همچنین گویه های متغیر مکنون استفاده آسیب زا از تلفن همراه نیز شامل سوالات ۹، ۲۰ و ۳ دارای بارهای عاملی زیر ۰/۳ بودند که این سوالات از مدل حاضر حذف گردیدند تا بهبود مدل حاصل گردد و مابقی گویه ها و سوالات در مدل دارای بارهای عاملی بالای ۰/۳ بودند در نتیجه در مدل باقی ماندند. نتایج نشان داد که بین متغیر تحریف های شناختی بین فردی و نشانگرهای آن به ترتیب با متغیر طرد در روابط بین فردی به میزان ۰/۵۸۴، با متغیر انتظارات غیر واقع بینانه ۰/۷۶۹ و با متغیر سوء ادراک در روابط بین فردی به میزان ۰/۵۸۶ دارای همبستگی معناداری می باشند که این متغیر مکنون با نشانگر انتظارات غیر واقع بینانه دارای همبستگی بالایی است.

شاخص های برازش مدل حاکی از آن است که مدل مفروض، برازش نسبتاً مطلوبی با داده ها دارد. تعدادی از این شاخص ها عبارتند از: شاخص مجذور خی ساتورا- بنتلر χ^2 ۲^{۴۱}، شاخص برازش مقایسه ای CFI^{۴۲}، خطای ریشه مجذور میانگین تقریب (RMSEA) و شاخص برازندگی غیر تطبیقی (NFI). اگر مجذور خی از لحاظ آماری معنادار نباشد و نسبت خی دو به درجه آزادی کمتر از ۳ باشد، دال بر برازش بسیار مناسب است. اگر شاخص های CFI، NFI، بزرگتر یا مساوی ۰/۹۰ و شاخص RMSEA کوچکتر از ۰/۰۸ بر برازش مطلوب و خوب دلالت دارد. شاخص های برازش مدل پیشنهادی این پژوهش در جدول زیر آمده است:

جدول ۵: شاخص های برازش مدل

NFI	RMSEA	CFI	CMIN/DF	χ^2
۰/۹۱۲	۰/۰۷۴	۰/۹۲۵	۲/۲۵۴	۱۲۱۷/۷۲۹

^{۴۱} Stora-Bentler Scaled Chi-Square

^{۴۲} Comparative Fit Index (CFI)

^{۴۳} Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

جدول ۵ نتایج بررسی شاخص‌های نکوئی برازش مدل اثر متغیر آشفتگی روان‌شناختی و نقش میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی بر متغیر وابسته استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه را نشان می‌دهد. همانطور که مشهود است، میزان $CMIN/DF$ برابر با $2/254$ شده است که از میزان ۳ کمتر است در نتیجه این شاخص مطلوب می‌باشد. میزان $CFI = 0/925$ که بیشتر از میزان $0/9$ است. میزان شاخص $RMSEA$ نیز $0/074$ است که کمتر از $0/08$ می‌باشد و این شاخص نیز مورد تایید قرار می‌گیرد و میزان شاخص NFI نیز $0/912$ می‌باشد که این شاخص نیز بیشتر از میزان $0/9$ است. در نتیجه به طور کلی می‌توان بیان کرد که شاخص‌های برازش مدل حاضر مطلوب و مورد تایید هستند و می‌توان از نتایج این مدل جهت تبیین فرضیه‌های تحقیق استفاده نمود. جهت بررسی ضرایب مستقیم اثر متغیرهای تحقیق بر متغیر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه جدول ۶ رسم شده است که میزان ضرایب استاندارد و غیر استاندارد همچنین با مقدار تی هر متغیر را بیان می‌کند.

جدول ۶: ضرایب مسیر مستقیم متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	پارامتر استاندارد (b)	پارامتر استاندارد شده (β)	خطای استاندارد (S.E)	آزمون معناداری (t)
آشفتگی روان‌شناختی ← تحریف‌های شناختی بین فردی	۲/۶۰۳	۰/۴۹۵	۰/۶۳۰	۳/۱۴۲
آشفتگی روان‌شناختی ← استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۰/۷۸۲	۰/۵۱۴	۰/۱۴۲	۴/۱۵۱
تحریف‌های شناختی بین فردی ← استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۰/۱۴۸	۰/۳۱۵	۰/۲۵۱	۳/۵۲۸

جدول ۶ نتایج بررسی اثر مستقیم هریک از متغیرهای برون‌زاد آشفتگی روان‌شناختی و متغیر درون‌زاد تحریف‌های شناختی بین فردی را بر متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه نشان می‌دهد. میزان تی در این مسیر، زمانی که از $1/96$ بیشتر باشد آن مسیر مورد تایید قرار می‌گیرد. نتایج نشان می‌دهد که متغیر برون‌زاد آشفتگی روان‌شناختی با میزان $t = 3/142$ ، ضریب بتا $= 0/495$ ، $p < 0/05$ اثر معناداری بر متغیر میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی دارد. همچنین متغیر برون‌زاد آشفتگی روان‌شناختی با میزان $t = 4/151$ ، ضریب بتا $= 0/514$ ، $p < 0/05$ اثر معنادار و مثبتی بر متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه دارد. در نهایت متغیر میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی نیز با میزان $t = 3/528$ ، ضریب بتا $= 0/148$ ، $p < 0/05$ اثر معنادار، مثبت و مستقیمی بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه داشته است. جدول ۷ نتایج بررسی اثرات غیر مستقیم و کل هریک از متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۷: نتایج بررسی اثرات مستقیم، غیر مستقیم، کل متغیرهای مدل تحقیق

مسیرها	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل
آشفتگی روان‌شناختی ← استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۰/۴۹۵	۰/۱۳۷	۰/۶۳۲
آشفتگی روان‌شناختی ← تحریف‌های شناختی بین فردی	۰/۵۱۴		۰/۵۱۴
تحریف‌های شناختی بین فردی ← استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه	۰/۳۱۵		۰/۳۱۵

جدول ۷ حاکی از بررسی اثرات غیر مستقیم، مستقیم و اثر کل هریک از متغیرهای مدل حاضر بر متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه می‌باشد. همانطور که مشهود است، میزان اثر مستقیم آشفتگی روان‌شناختی بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه $0/495$ می‌باشد که اثر مثبت و متوسطی است و اثر غیر مستقیم این متغیر از راه میانجی متغیر تحریف‌های شناختی بین فردی بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه $0/137$ می‌باشد که از نظر شدت اثر ضعیف و از نظر جهت مثبت می‌باشد. در خصوص بررسی

اثر آشفته‌گی روان‌شناختی بر تحریف‌های شناختی بین فردی نیز این متغیر تنها دارای اثر مستقیمی با میزان ضریب استاندارد ۰/۵۱۴ است که ضریب مثبت و متوسطی است. در نهایت اثر متغیر میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی نیز بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه ۰/۳۱۵ می‌باشد که اثر مثبت و با شدت ضعیفی به شمار می‌رود. در مقایسه اثرات کلی متغیرهای مدل حاضر بر متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه نیز می‌توان بیان کرد که متغیر آشفته‌گی‌های روان‌شناختی با میزان اثر کل ۰/۶۳۲ دارای بالاترین ضریب اثر کل نسبت به متغیر تحریف‌های شناختی بین فردی با میزان ضریب اثر کل ۰/۳۱۵ می‌باشد. جهت بررسی اثر غیر مستقیم آشفته‌گی روان‌شناختی بر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه از طریق متغیر میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی از آزمون سوبل استفاده شده است. آزمون سوبل برای انجام استنباط در مورد ضریب اثر غیرمستقیم ab ، بر نظریه استنباط مورد استفاده برای اثر مستقیم مبتنی است. اثر غیرمستقیم ab یک برآورد خاص نمونه از اثر غیرمستقیم در جامعه ($TaTb$) است که در معرض واریانس نمونه‌گیری قرار دارد. با داشتن برآوردی از خطای استاندارد ab و با فرض نرمال بودن داده‌ها و توزیع نمونه‌گیری ab می‌توان یک p -value برای ab به دست آورد. فرمول آزمون سوبل به قرار زیر است:

$$Z - \text{Value} = \frac{a * b}{\sqrt{(b^2 * s_a^2) + (a^2 * s_b^2) + (s_a^2 * s_b^2)}}$$

با توجه به فرمول بالا میزان t ی به دست آمده از رابطه میان آشفته‌گی روان‌شناختی با استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه با نقش میانجی تحریف‌های روابط بین فردی در آزمون سوبل ۲/۳۴ می‌باشد که از میزان ۱/۹۶ بیشتر است در نتیجه می‌توان بیان کرد که میانجی‌گری تحریف‌های روابط بین فردی در ارتباط بین آشفته‌گی روان‌شناختی و استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه تایید می‌شود.

نتایج ضرایب تبیین متغیرهای میانجی تحریف‌های شناختی بین فردی و متغیر وابسته استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه نیز نشان داد که میزان ضریب تعیین به دست آمده برای متغیر تحریف‌های شناختی بین فردی ۰/۲۵۱ می‌باشد بدین معنا که متغیر آشفته‌گی روان‌شناختی به میزان ۲۵/۱ درصد توانسته تغییرات متغیر تحریف‌های شناختی بین فردی را تبیین کند همچنین میزان ضریب تعیین متغیر وابسته‌ی استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه نیز ۰/۴۸۵ به دست آمده است مبنی بر این که دو متغیر آشفته‌گی روان‌شناختی و تحریف‌های شناختی بین فردی به میزان ۴۸/۵ درصد توانستند تغییرات متغیر استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه را تبیین کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفته‌گی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان انجام شد. در ادامه، به ارائه و تفسیر نتایج، به تفکیک هر فرضیه پرداخته شده است:

فرضیه اول: آشفته‌گی روان‌شناختی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه اثر مستقیم و مثبت دارد.

نتایج نشان داد که بین آشفته‌گی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته‌های مدل نشان داد آشفته‌گی روان‌شناختی با ضریب مسیر ۰/۵۱۴ بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه تاثیر می‌گذارد. این نتیجه با یافته‌های سایرین و اونز (۲۰۲۱) که در پژوهش خود به این نتیجه رسید، بین آشفته‌گی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در دانشجویان، رابطه معنادار و مستقیم، با شدت متوسط وجود دارد و نیز نتایج پژوهش کیو و دیگران (۲۰۲۰) که نشان دادند یکی از مهمترین عوامل موثر بر آشفته‌گی روان‌شناختی در دوران کرونا، استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه است و نیز پژوهش ژای و دیگران (۲۰۱۹) که گزارش کردند، آشفته‌گی روان‌شناختی باعث بروز استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان می‌گردد، همسو است.

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

در تبیین یافته‌های فوق، مبنی بر رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان می‌توان گفت، نوجوانانی که در زندگی خود احساس پریشانی، اضطراب و افسردگی کرده و آشفتگی روان‌شناختی دارند، ممکن است از تلفن همراه برای دستیابی به آرامش درونی، حمایت اجتماعی، مقابله با احساس تنهایی و احساس بیهودگی که باعث تشدید آشفتگی روان‌شناختی آنها می‌شود، استفاده نمایند. بر اساس نظریه جبرانی، افراد برای فرار از پریشانی‌ها، احساسات ناخوشایند و افکار منفی، به تلفن همراه پناه می‌آورند. کاربران وسایل ارتباطی از قبیل شبکه‌های اجتماعی، تلفن همراه و اینترنت، از آنها به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای اجتنابی در برخورد با احساساتی منفی، استفاده می‌کنند. در واقع این احتمال وجود دارد که استفاده بیش از حد و آسیب‌زا از تلفن همراه هوشمند به ویژه زمانی که متمرکز بر ارتباطات اجتماعی است، به فرد کمک کند تا توجه خود را از مسائل مرتبط با آشفتگی روان‌شناختی خویش منحرف سازد. افرادی که به آشفتگی روان‌شناختی مبتلا هستند، ممکن است تصمیم بگیرند به جای پرداختن به مشکلات و حل آنها، با رفتن به سمت تلفن همراه هوشمند خود به وسیله برنامه‌های سرگرم‌کننده از جمله بازی‌ها و حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی، فرصتی برای فاصله گرفتن از آشفتگی‌های روان‌شناختی خود بیابند (کاردفلت، ریس و لیوینگستون، ۲۰۲۰).

فرضیه دوم: تحریف‌های شناختی بین فردی بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه اثر مستقیم و مثبت دارد.

از سویی دیگر، نتایج دیگر پژوهش حاضر نشان داد، بین آشفتگی روان‌شناختی و تحریف‌های شناختی بین فردی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته‌های مدل نشان داد آشفتگی روان‌شناختی با ضریب مسیر ۰/۴۹۵ بر تحریف‌های شناختی بین فردی تاثیر می‌گذارد. این نتیجه با یافته‌های حاصل از پژوهش ژانگ، کالا و جافر (۲۰۲۰) که در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند، بین آشفتگی روان‌شناختی و تحریف‌های شناختی بین فردی در افراد میانسال ۴۰ تا ۶۰ ساله مبتلا به ویروس کرونا از طریق متغیر میانجی اضطراب مرگ، رابطه معنادار وجود دارد؛ و نیز با نتایج پژوهش وایلد و دوزویس (۲۰۱۹) که در تحقیق خود نشان داد تحریف‌های شناختی بین فردی باعث بروز افسردگی و آشفتگی روان‌شناختی می‌گردد؛ و نیز با نتایج پژوهش سالورا (۲۰۱۹) که دریافت آشفتگی روان‌شناختی و ناامیدی رابطه معنادار و مستقیمی با تحریف‌های شناختی بین فردی در نوجوانان دارند، همسو است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان ذکر نمود آشفتگی روان‌شناختی نوجوان، پدیده‌ای است که از افکار او نشات می‌گیرد. در این راستا، نظریه درمان عقلانی-عاطفی آلپس، بروز پریشانی و آشفتگی در فرد را ناشی از عقاید غیر منطقی و باورهای نادرست در ذهن وی، ارائه می‌نماید. بر اساس این دیدگاه، زمانی که حادثه‌ای برای فرد اتفاق می‌افتد؛ او بر اساس تمایلات درونی و ذاتی خود ممکن است دو برداشت متفاوت و متضاد از آن حادثه و رویداد داشته باشد: یکی افکار، عقاید و باورهای منطقی و عقلانی و دیگری افکار، عقاید و برداشت‌های غیر منطقی و غیر عقلانی. در حالتی که فرد تابع افکار و عقاید عقلانی و منطقی باشد، به عواقب و نتایج منطقی دست خواهد یافت و شخصیت سالمی خواهد داشت اما در حالتی که فرد تحت تأثیر و دستخوش افکار و عقاید غیر منطقی قرار می‌گیرد، با عواقب و نتایج غیر منطقی و غیر عقلانی مواجه خواهد شد. در این حالت، فردی است پریشان، آشفته، مضطرب و ناراحت که شخصیت ناسالمی دارد. در واقع، افکار افراد است که هویت، شخصیت، تصمیمات، قضاوت‌ها، نگرش‌ها و نوع برخورد فرد با جهان اطراف خود را تعیین می‌نماید. آسودگی و آرامش روان که در نتیجه کاهش آشفتگی‌های روان‌شناختی شخص ایجاد می‌گردد؛ باعث بهبود تفکرات عاقلانه‌تر در وی شده و سطح تفکر و درک او را ارتقاء می‌بخشد. این تفکرات عاقلانه، می‌تواند افکار غیرمنطقی نوجوانان دختر را که در نتیجه تحریف‌های شناختی بین فردی در آنها ایجاد شده از بین ببرد. لذا، رابطه تنگاتنگی را می‌توان بین آشفتگی روان‌شناختی و تحریف‌های شناختی بین فردی در نوجوانان دختر در نظر گرفت (سزومسکی و دیگران، ۲۰۱۸).

فرضیه سوم: تحریف‌های شناختی بین فردی بر آشفتگی روانشناختی اثر مستقیم و مثبت دارد.

قسمت دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد که بین تحریف‌های شناختی بین فردی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان دختر، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. یافته‌های مدل نشان داد تحریف‌های شناختی بین فردی با ضریب مسیر ۰/۳۱۵ بر استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه تاثیر می‌گذارد. این نتیجه با یافته‌های حاصل از پژوهش کروک و دیگران (۲۰۱۸)، که در مطالعه خود نشان دادند تحریف‌های شناختی بین فردی و اضطراب اجتماعی سبب بروز استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در نوجوانان می‌گردد؛ و نیز با نتایج پژوهش لی و دیگران (۲۰۱۸) که در مطالعات خود دریافتند تحریف‌های شناختی بین فردی باعث اعتیاد به استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه می‌گردد؛ و نیز با نتایج پژوهش عیسی زاده (۱۳۹۹) که به این نتیجه رسید بین تحریف‌های شناختی با گرایش به استفاده مشکل‌زا از شبکه‌های مجازی در نوجوانان پسر، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت تحریف‌های شناختی بین فردی، تفکرات احساسی و شتاب‌زده را جایگزین افکار منطقی می‌کند و باعث مبالغه در حوادث منفی زندگی شخص می‌شود. شخص نوجوان، به دلیل قرارگیری در سن بلوغ و شرایط ویژه خود، معمولاً در امور زندگی خود افکار و رفتاری اغراق‌آمیز دارد. تحریف‌های شناختی بین فردی، اغراق نوجوانان را تشدید نموده و باعث بزرگنمایی رخدادها و ناگوار زندگی می‌گردد. شخص نوجوان برای اینکه خود را از این دغدغه‌های روانی منفی ایمن کند به تلفن همراه پناه برده و با استفاده افراطی، غیرمنطقی و آسیب‌زا از آن، بر روی تحریف‌های شناختی بین فردی خویش، درپوش می‌گذارد. در این راستا، نظریه احساس تنهایی آزوکی نشان داد افرادی که به صورت افراط گونه و آسیب‌زا از تلفن همراه استفاده می‌کنند سطوح بالایی از تکانشگری، احساس تنهایی و اضطراب اجتماعی دارند. تحریف‌های شناختی بین فردی در افراد باعث گوشه‌گیری، اضطراب اجتماعی و احساس تنهایی آنان می‌گردد. احساس تنهایی، هم دلیل و هم نتیجه استفاده مفرط از تلفن همراه است. این افراد به دلیل عقاید غیرمنطقی و باورهای نادرست، در یک اجتماع حقیقی احساس می‌کنند که در آن گروه مورد پذیرش نیستند. بنابراین به گروه‌های مجازی روی می‌آورد که امکان پذیرش در آن راحت‌تر است، زمانی که در این گروه‌های مجازی عضو شوند بیش از پیش از اجتماعات حقیقی کنار گذاشته می‌شوند (آزوکی، ۲۰۰۸).

فرضیه چهارم: تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روانشناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه نقش واسطه‌ای دارد.

همچنین نتایج نشان داد بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه، به صورت غیر مستقیم با واسطه‌گری تحریف‌های شناختی بین فردی، رابطه وجود دارد. با توجه به میزان تی به دست آمده در آزمون سوبل که مقدار آن ۲/۳۴ برآورد شد و از میزان ۱/۹۶ بیشتر است؛ بنابراین می‌توان بیان کرد که میانجی‌گری تحریف‌های روابط بین فردی در ارتباط بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه تایید می‌شود. این نتایج با یافته‌های پژوهش رودلیو و دیگران (۲۰۱۹) که نشان دادند، تحریف‌های شناختی بین فردی به همراه خودکنترلی تا حد زیادی رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه را میانجی‌گری می‌کند، همسو است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان ذکر نمود که رویدادهای ذهنی مانند آشفتگی‌ها و هیجانان منفی، باعث بروز افکار غیرمنطقی شده و باورهای غیرمنطقی و نادرست نیز به دلیل بروز احساس اضطراب اجتماعی و احساس تنهایی، سبب بروز گرایش به استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه می‌شود. در این راستا نظریه شناخت درمانی بک این‌گونه ارائه می‌نماید که آشفتگی‌ها و رویدادهای منفی ذهن می‌توانند علت باورهای نادرست و رفتارهای آسیب‌زا در افراد باشند. اگر این رویدادهای ذهنی تغییر کنند، تغییر رفتار در پی آن خواهد بود. و همچنین اگر کسی مبتلا به آشفتگی روان‌شناختی باشد، علت آن را می‌توان در اعتقادات یا افکار نادرست او جست. در این راستا می‌توان به یکی از علائم مهم مربوط به آشفتگی یعنی بروز تفکرات غیرمنطقی

نقش واسطه‌ای تحریف‌های شناختی بین فردی در رابطه بین آشفتگی روان‌شناختی و استفاده مشکل‌زا از تلفن همراه در بین نوجوانان

و نادرست اشاره نمود. تفکرات و دیدگاه‌های غیرمنطقی و نادرست که در اثر آشفتگی روان‌شناختی در فرد ایجاد شده و باعث بروز سوء تفاهم در زندگی شخصی وی می‌گردد؛ تحت عنوان تحریف‌های شناختی بین فردی معرفی می‌شود. از طرفی دیگر، تحریف‌های شناختی بین فردی نیز به منظور فرار از هجوم افکار مسموم و آزاردهنده، افراد را به سمت استفاده بیش از حد و افراطی از تلفن همراه سوق می‌دهد. بنابراین تحریف‌های شناختی بین فردی، با میانجی‌گری خود، در فردی که مبتلا به آشفتگی روان‌شناختی است؛ گرایش به استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه را ایجاد می‌نماید (سزومسکی و دیگران، ۲۰۱۸).

منابع

- [۱] زارعی، س (۱۳۹۹). نقش واسطه ای بی حوصلگی و ترس از در حاشیه ماندن در رابطه بین نشانگان افسردگی و استفاده مشکل زا از تلفن همراه. مطالعات روان شناختی، ۱۶(۲)، ۱۰۹-۱۲۴.
- [۲] عیسی زاده مقدم، ص، (۱۳۹۹)، پیش بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس تحریف های شناختی در نوجوانان پسر، پنجمین همایش بین المللی افق های نوین در علوم تربیتی، روانشناسی و آسیب های اجتماعی، تهران
- [۳] گل محمدیان، م.، یاسمی نژاد، پ (۱۳۹۰)، هنجاریابی، روایی و پایایی مقیاس استفاده آسیب زا از تلفن همراه COS در دانشجویان. یافته های نو در روان شناسی، ۶(۱۹)، ص ۳۷ تا ۵۲
- [۴] یاسمی نژاد، پ. و گل محمدیان، م. (۱۳۹۰). بررسی رابطه پنج عامل نیرومند شخصیت و استفاده آسیب زا از تلفن همراه در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی دزفول. پژوهش های روان شناسی اجتماعی، ۱(۲)، ۷۹-۱۰۵.
- [۵] عیسی زاده مقدم، ص، (۱۳۹۹)، پیش بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس تحریف های شناختی در نوجوانان پسر، پنجمین همایش بین المللی افق های نوین در علوم تربیتی، روانشناسی و آسیب های اجتماعی، تهران
- [6] Hamamci, Z., & Büyüköztürk, Ş. (2004). The interpersonal cognitive distortions scale: Development and psychometric characteristics. *Psychological Reports*, 95(1), 291-303.
- [7] Chun, J. (2018). Conceptualizing effective interventions for smartphone addiction among Korean female adolescents. *Children and Youth Services Review*, 84, 35-39.
- [8] Elhai, J. D., Yang, H., Fang, J., Bai, X., & Hall, B. J. (2020). Depression and anxiety symptoms are related to problematic smartphone use severity in Chinese young adults: Fear of missing out as a mediator. *Addictive behaviors*, 101, 105962
- [9] Jenaro, C., Flores, N., Gómez-Vela, M., González-Gil, F., & Caballo, C. (2007). Problematic internet and cell-phone use: Psychological, behavioral, and health correlates. *Addiction research & theory*, 15(3), 309-320.
- [10] Kardefelt-Winther, D., Rees, G., & Livingstone, S. (2020). Contextualising the link between adolescents' use of digital technology and their mental health: A multi-country study of time spent online and life satisfaction. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 61(8), 875-889.
- [11] Kessler, R. C., Andrews, G., Colpe, L. J., Hiripi, E., Mroczek, D. K., Normand, S. L., ... & Zaslavsky, A. M. (2002). Short screening scales to monitor population prevalences and trends in non-specific psychological distress. *Psychological medicine*, 32(6), 959-976.
- [12] Kiernan J, Etherton R, Kiernan J, Zavos P. (2017). Women with anxiety and depression: out of the darkness and into the light. *MOJ Womens Health*. 4(6):167-170.
- [13] Kim, Y. J., Jang, H. M., Lee, Y., Lee, D., & Kim, D. J. (2018). Effects of Internet and Smartphone Addictions on Depression and Anxiety Based on Propensity Score Matching Analysis. *International journal of environmental research and public health*, 15(5), 859. doi:10.3390/ijerph15050859
- [14] Kuru, E., Safak, Y., Özdemir, İ., Tulacı, R. G., Özdel, K., Özkula, N. G., & Örsel, S. (2018). Cognitive distortions in patients with social anxiety disorder: Comparison of a clinical group and healthy controls. *The European Journal of Psychiatry*, 32(2), 97-104.
- [15] Li, T., Cui, L., Ma, S., Zhang, S., Zheng, J., Xiao, J., & Zhang, Q. (2018). An 8-week group cognitive behavioral therapy intervention for mobile dependence. *Psychology*, 9(08), 2031.
- [16] Lian, S. L., Sun, X. J., Niu, G. F., Yang, X. J., Zhou, Z. K., & Yang, C. (2021). Mobile phone addiction and psychological distress among Chinese adolescents: The mediating role of rumination and moderating role of the capacity to be alone. *Journal of Affective Disorders*, 279, 701-710.
- [17] Salavera, C., Usán, P., & Teruel, P. (2019). The relationship of internalizing problems with emotional intelligence and social skills in secondary education students: gender differences. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 32(1), 4.

- [18] Liu, R. D., Hong, W., Ding, Y., Oei, T. P., Zhen, R., Jiang, S., & Liu, J. (2019). Psychological distress and problematic mobile phone use among adolescents: The mediating role of maladaptive cognitions and the moderating role of effortful control. *Frontiers in Psychology*, 10, 1589.
- [19] Ranney, M. L., Bromberg, J., Hozey, A., Casper, T. C., Mello, M. J., Spirito, A., & Pediatric Emergency Care Applied Research Network. (2018). Problem behaviors and psychological distress among teens seen in a national sample of emergency departments. *Academic pediatrics*, 18(6), 650-654.
- [20] Shirani, A. (2017). On the relationship between loneliness and social support and cell phone addiction among students. *Journal of School Psychology*, 5(4), 7-30.
- [21] Sirois, F. M., & Owens, J. (2021). Factors associated with psychological distress in health-care workers during an infectious disease outbreak: a rapid systematic review of the evidence. *Frontiers in psychiatry*, 11, 1591.
- [22] Wang, P., Meng, Y. Y., Lam, V., & Ponce, N. (2019). Green space and serious psychological distress among adults and teens: a population-based study in California. *Health & Place*, 56, 184-190.
- [23] Yeganegi, M., & Ghehi, İ. (2021). Analysis of the predictive factors of adolescent mobile phone addiction. *Social Science and Humanities*, 1(1), 8-16.
- [24] Zhang, J., Lu, H., Zeng, H., Zhang, S., Du, Q., Jiang, T., & Du, B. (2020). The differential psychological distress of populations affected by the COVID-19 pandemic. *Brain, behavior, and immunity*, 87, 49.
- [25] Zhen, R., Liu, R. D., Hong, W., & Zhou, X. (2019). How do interpersonal relationships relieve adolescents' problematic mobile phone use? The roles of loneliness and motivation to use mobile phones. *International journal of environmental research and public health*, 16(13), 2286.
- [26] Leahy, R. L. (Ed.). (2015). *Contemporary cognitive therapy: Theory, research, and practice*. Guilford Publications
- [27] Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *General psychiatry*, 33(2).
- [28] Szumski, F., Bartels, R. M., Beech, A. R., & Fisher, D. (2018). Distorted cognition related to male sexual offending: The multi-mechanism theory of cognitive distortions (MMT-CD). *Aggression and Violent Behavior*, 39, 139-151.